

Intervju: Dr. Romana Jordan Cizelj, EU parlament

Države članice EU morajo paziti, da bodo uresničile, kar so obljubile: znižanje izpustov in povečanje deleža OVE

Mateja Kegel, foto: arhiv dr. Romane Jordan Cizelj

Zavedamo se pomena učinkovite rabe energije na lokalnem, nacionalnem, predvsem pa na evropskem nivoju, a do sedaj pravno zavezujočega dokumenta na tem področju ni bilo. Države članice Evropske unije (EU) cilja, da bodo do leta 2020 za 20 odstotkov izboljšale učinkovito rabo energije, niso izpolnjevale, pravi evropska poslanka dr. Romana Jordan Cizelj. To je bil eden izmed razlogov, da je evropska komisija začela s pripravo predloga direktive, ki bo opredeljevala prav to – izboljšanje učinkovite rabe energije in povečevanje prihrankov energije. Več o tem, o nalogah, ki jih imajo EU ter države članice v letu 2012, ter novem podnebnem dogovoru smo povprašali tokratno sogovornico.

Začniva z aktualno temo zadnjega meseca minulega leta. Kaj pomeni načelen podnebni dogovor v Durbanu?

Sprejetje v političnem smislu pomeni precejšen napredek, saj je več kot 190 držav podpisalo dogovor, po katerem bodo omejile globalno segrevanje za vsaj 2 °C, odprta pa ostaja tudi možnost preučitve omejitve globalnega segrevanja na 1,5 °C. Poleg tega so države podpisale zavezo, da so vse odgovorne za trajnostni razvoj, kar v nekem smislu pomeni pospešek k t. i. zelenim trajnostnim tehnologijam. Dokument opredeljuje tudi zavezo, da se bodo države do leta 2015 sporazumele in sestavile pravno zavezujoč dokument, kar je prav tako velik napredek. Po drugi strani pa je tudi res, da lahko rezultat dogovora v Durbanu interpretiramo kot dogovor, da se bodo pogajalci še naprej pogajali in da do dejanskih omejitev izpustov še ne bo prišlo.

Konkretnih pozitivnih posledic torej ne gre pričakovati?

V smislu zmanjšanja izpustov in zavez posameznih članic ne. Države pa so sprejele tudi konkretne dogovore, kot je zagon finančnih skladov, preko katerih bodo razvite države financirale razvoj trajnostnih tehnologij v državah v razvoju. Prav tako je bil sprejet dogovor glede zagona tehnološkega centra in njegovega obratovanja, dogovor o omejevanju izpustov zaradi sečnje gozdov ter dogovor o vključitvi tehnologije zajemanja in shranjevanja ogljika v mehanizem čistega razvoja. Bilo je torej kar nekaj konkretnih dogovorov.

Kdaj bo sprejeta nova evropska direktiva o energetske učinkovitosti in kakšne spremembe prinaša? Jo vidite kot nadgradnjo dosedanjih?

Predlog direktive o učinkoviti rabi energije ali o energetskih prihrankih (politiki uporabljajo oba izraza) je Evropska komisija pripravila zato, ker je bila zaveza o učinkoviti rabi energije edina zaveza iz energetske-podnebnega paketa, ki ni imela pravno zavezujočega dokumenta. Tudi zato države članice cilja, da bodo do leta 2020 za 20 odstotkov izboljšale učinkovito rabo energije, niso izpolnjevale. Ker niso bile pripravljene sprejeti pravno zavezujočega kvantitativnega cilja, se je Evropska komisija odločila, da predlaga direktivo, ki bi vsebovala zaveze, kako izboljšati učinkovito rabo energije in povečati prihranke energije. V tem smislu je to nadgradnja obstoječih dokumentov, saj bo, ko bo sprejet, to pravno zavezujoč dokument. Mislim pa, da imajo za sedaj ljudje v političnem prostoru še zelo različne predstave, kaj naj bi bili cilji te direktive. Tako menim, da ta ne bo kmalu sprejeta. Odbor Evropski parlament (EP), ki obravnava omenjeno direktivo, ima trenutno vloženi 1.600 amandmajev in menim, da bomo še krepko delali, tako v parlamentu kot tudi potem v pogajanjih s Svetom, da bo prišlo do končnega besedila.

Bi lahko bila direktiva sprejeta v letu 2012?

Ljudje si tako želijo, jaz pa sem zelo skeptična, saj so pogledi na cilje te direktive zelo različni, še bolj pa so različni pogledi na to, kako cilje doseči. Glede na to, da bi vsi skupaj radi varčevali z energijo, hkrati pa dopuščali tržne mehanizme, mislim, da imamo še ogromno dela in bomo morali o tej direktivi še ogromno razpravljati. Če bo sprejeta relativno hitro, pa se bomo s tem odrekli temeljiti razpravi, kar ne bi bilo dobro.

Ozriva se še na Slovenijo, ki je na področju energetike svojevrstna država. Kako ocenjujete naše dosedanje ukrepe na področju doseganja ciljev 20-20-20?

Slovenija ima odlične zmogljivosti in bi lahko bila ena od držav članic, ki bi bile zgled ostalim evropskim državam. Imamo bogate vodne vire, bogati smo z gozdovi, lahko bi izkoriščali biomaso na trajnostni način, imamo tudi nekaj geotermalne energije, prav tako sonce in veter. Obnašamo se, kot da se vsega

tega ne zavedamo, saj nimamo sistemskega pristopa k izkoriščanju vseh teh virov. Še večji problem predstavlja izpolnjevanje zadanih ciljev in programov. Zdi se mi, da v Sloveniji o obnovljivih virih energije (OVE) še ne razmišljamo celostno. Ne samo na način, da so to viri, ki nam omogočajo proizvodnjo elektrike, ampak da so to tudi viri, ki omogočajo razvoj, raziskovalne aktivnosti in odpiranje novih delovnih mest. Tega pogleda je v Sloveniji bistveno premalo. Upam, da bo k temu pripomogla obravnava strategije prehoda Slovenije v nizkoogljično družbo do leta 2050, ki jo je pripravila služba za podnebne spremembe.

Na mizi sta predlog Nacionalnega energetskega programa za obdobje do leta 2030 (NEP) in predlog novega Energetskega zakona (EZ). Kako ocenjujete vsebino glede na zaveze, ki jih ima Slovenija kot članica EU?

Nacionalni energetski program bi moral biti sprejet čim prej, vsekakor pa še preden v Sloveniji sprejmemo odločitev o kakšnem novem velikem energetskega objektu. Kolikor sem uspela videti osnutek NEP-a iz leta 2011, lahko rečem, da so cilji evropski in so se pripravljavci zavedali, da bomo morali izpolniti tisto, kar smo na evropskem nivoju obljubili, da je bolje vlagati denar v razvoj energetskega sistema kot plačevati kazni. Zame je nekoliko vprašljiv le postopek priprave osnutka, saj menim, da imajo ministrstva dovolj ljudi, ki lahko pripravijo strateške dokumente. Le v tem primeru strukturno zagotovimo, da bo dokument čim bolj neodvisen. Kakor hitro ga pripravlja kateri od izvajalcev izven ministrstva, je normalno, da ima tak dokument določene vplive, ki ga peljejo v eno smer. Ni neodvisen. Predvsem bi si želela, da bi osnutek predloga NEP-a imel natančnejšo časovnico, do kdaj moramo ukrepe izvesti, in bi bil tudi konkretnejše finančno ovrednoten. Ko bo sprejet, pa bi si seveda želela, da ga resnično izvajamo.

Menite, da Slovenija v primerjavi z ostalimi evropskimi državami igra dovoljšnjo vlogo na področju podnebnih sprememb in energetike na splošno?

Slovenija ima enake pristojnosti kot vse ostale države članice, svoje mnenje pač oblikuje na sestankih na več nivojih; na delovnem nivoju preko strokovnjakov, na ministrskem nivoju naših ministrov v EP, preko slovenskih poslancev v EP in mislim, da te možnosti tudi dobro izkoristimo. Moje mnenje pa je, da smo včasih »bolj papeški od papeža« in se zavzemamo za cilje, ki niso povsem realni. Zavedati se moramo, da politične besede in predlogi potrebujejo realno osnovno in jih bo potrebno v prihodnosti tudi izvajati. Prav tukaj vidim razkorak, ne samo v slovenski politiki, ampak slovenski družbi nasploh. Tudi različne namenske raziskave Eurostata kažejo, da znajo ljudje v Sloveniji zelo dobro izluščiti, kaj so temeljni izzivi, ki nas čakajo, kaj bi morali biti naši cilji, veliko slabši pa smo pri vprašanju, kako jih uresničiti.

Ali se na evropskem nivoju zavedate pomena lokalnih skupnosti pri doseganju ciljev posamezne države na področju energetske učinkovitosti ali gledate izključno nacionalni nivoj?

Zelo se zavedamo, da morajo biti tiste politike, ki jih sprejemamo, izvedene tako na nacionalnem kot na lokalnem nivoju, torej na nivoju regij. Moje razumevanje je, da bo Evropa v prihodnosti postala čedalje bolj Evropa regij in ne Evropa držav članic. Tudi v povezavi z direktivo o učinkoviti rabi energije (URE) razpravljamo o tem, da je potrebno za doseganje ciljev spodbuditi veliko investitorjev, ki so predvsem na lokalnem nivoju. Treba je poiskati odgovor, kako jih spodbuditi, da bodo vlagali v URE. Tako po eni strani razpravljamo o ukrepih in po drugih strani o finančni pomoči in finančnih spodbudah. Vzporedno s pripravo direktive o učinkoviti rabi energije pa pripravljamo tudi večletni evropski finančni proračun, ki bo obsegal leta od 2014 do 2020. Velik delež teh sredstev bo ponovno namenjenih kohezijski politiki, prizadevamo pa si, da bi bil določen delež sredstev namenjen prav spodbudam v URE na lokalnem nivoju.

Katere bodo v letu 2012 najpomembnejše naloge EU na področju energetike?

Na evropskem nivoju je zagotovo prva naloga, da gremo v smeri realizacije notranjega trga na področju elektrike in plina, kar je tudi naloga držav članic. Druga naloga pa je, da očistimo energetiko izpustov toplogrednih plinov. Na ta način bo zagotovo potekalo tudi naše delo v naslednjem letu. Čaka nas še obravnava kažipot trajnostnega razvoja do leta 2050, ločeno bomo obravnavali še kažipot trajnostnega razvoja energetike. Obravnavali bomo mehanizem Povezovanje Evrope, kjer gre za definiranje velikih infrastrukturnih projektov na področju prometa, telekomunikacij in energetike, in govorili o tem, kaj mora Evropa na tem področju narediti.

V prihodnjem letu Evropska komisija pripravlja končno oceno obremenilnih testov za jedrske elektrarne, ki bo podlaga za odločitev, kako naprej in ali je potrebna večja harmonizacija jedrske varnosti na nivoju Evrope.

Zagotovo bo zanimivo tudi področje raziskav. Komisija je pripravila predlog programa Horizont 2020, kjer so definirana področja, ki jih bo spodbujala s sofinanciranjem, med drugim tudi področje energetike. Tukaj moramo še ugotoviti način, kako uskladiti raziskovalce in podjetja, da bodo sodelovali v programu, in ocenjevanje primernosti predloga za področje energetike. To so evropski izzivi, države članice pa morajo biti pazljive, da bodo tvorno prispevale k razpravi in da bomo na evropskem nivoju sprejeli omenjene dokumente. Po drugi strani morajo paziti, da bodo uresničile tisto, kar vse so obljubile: znižale izpuste toplogrednih plinov, povečale delež obnovljivih virov proizvodnje električne energije in povečale delež OVE na področju transporta. ■